Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. | ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 24-го ТРАВНЯ 1955. | П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS | JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 24, 1955. | No. 98. | VOL. LXII.

ПЛЯНУЮТЬ ЗБУДУВАТИ АТОМОВИЙ СУПЕР-ЛІНІЙНИЙ КОРАБЕЛЬ

Ню Йорк, Н. Й. — Член Федеральної Морської Ради Дж. Джозеф Мінетті промовляв в „Дні Збройних Сил ЗДА" в Ню Йорку і заявив, що „Юнайтед Стейтс Лайнс" плянують збудувати новий пасажирський атомовий суперлінійний корабель, який своєю величиною дорівнював би найбільшому пасажирському американському кораблеві „Юнайтед Стейтс". Цей новий корабель мав би заступити 26,314 тонновий пасажирський корабель „Америка" — збудований в 1940 році. Корабель „Юнайтед Стейтс" має поємність 53,000 тонн, його довжина виносить 990 стіп, і він може перевозити 2,000 пасажирів. Містоголова корабельної лінії Реймонд М. Гікс заявив, що при заміні старшого типу корабля тепер треба думати про те, щоб новий корабель був порушуваний атомовою силою. Також і голова Торговельного Морського Комітету при Американському Леґіоні Генрі С. Паркі говорив про можливість будови атомового пасажирського корабля. Він сказав, що збудувати атомовий корабель зможе Сталева Компанія в Бетлегемі. Мінетті казав, що перший атомовий пасажирський корабель поставить американську пасажирську фльоту на чоло всіх інших у світі. Президент Айзенгавер перший говорив про будову атомового торговельного корабля на обіді Ассошіейтед Прес в Ню Йорку 25 квітня цього року. Той атомовий корабель мав би бути одночасно виставкою атомової енерґії для мирних цілей і мав би об'їхати всі країни світу. Щоб збудувати атомову електрівню для атомового пасажирського корабля —треба б від 24-ох до 30-ох місяців часу, і на це треба би витратити коло 21-го мільйона долярів. Ціла будова атомового пасажирського корабля коштувала б коло 33-ох мільйонів долярів, а його швидкість виносила б коло 18 вузлів. Конгрес не зайняв ще становища до будови атомового корабля, який пропонував президент Айзенгавер. Тепер приватна американська фірма може випередити Комісію Атомової Енерґії і збудувати більший пасажирський атомовий корабель.

Совєти не дають спокою втікачам навіть у ЗДА

Ню Йорк. — Геррі Шворц пише в „Ню Йорк Таймс" про те, що втікачі з країн поза залізною заслоною, з яких дехто вже є американськими громадянами, стали предметом совєтської пропаґанди за поворотом додому — „на родіну". Ця кампанія почалася два місяці тому, коли в Східньому Берліні створився окремий комітет під проводом генерал-майора Ніколая Ф. Міхайлова, до якого належить Йосиф Крутій, Муратов та інші. Цей комітет видав досі два числа чотиросторінкового часопису, що його розсилають на адреси окремих осіб, втікачів із різних країн з-поза залізної заслони: України, Грузії, Вірменії, Литви, Латвії, Північного Кавказу та інших. Провідники окремих національних груп стурбовані тим, що цей східньо-берлінський комітет знає докладно адреси окремих осіб, навіть тих, які недавно змінили мешкання. Деякі втікачі дістали не тільки часопис згаданого комітету, але також і листи своїх рідних із рідного краю „на родіні" та закликається їх до повороту додому, де їм все „пробачать" і де знайдуть дуже добру нагоду до праці. Обраховують, що в ЗДА живуть коло ста тисяч осіб, які можуть бути предметом цієї найновішої совєтської пропаґанди. Та це число може бути навіть і більше, бо заклики до повороту „на родіну" дістали навіть і ті особи, які прибули до ЗДА між першою і другою світовими війнами. Найцікавіша риса цієї нової совєтської пропаґанди — це те, що її автори дуже цікавляться тими втікачами, які не належать до російського народу. Представники окремих народів заявляють, що ця совєтська намова до повороту „на родіну" не матиме успіху, одночасно вони думають над тим, яких протизаходів треба б ужити для повної компромітації найновішого трюку і шантажу представників російської комуністичної тюрми народів.

Снідав і вечеряв в Лос Анджелесі й обідав у Ню Йорку

Лос Анджелес, Каліфорнія. — Пілот Крайової Ґвардії ляйтенант Джан М. Конрой здобув рекорд, перелетівши від ранку до вечора з Лос Анджелесу до Ню Йорку і назад, зробивши 5,085 миль впродовж 11-ох годин, 26 мінут та 33-ох секунд. Він відлетів із Лос Анджелесу після сніданку в 5:59:45 годин вранці, а повернувся ввечорі в годині 5:26:18. Ляйтенант Конрой прибув на летовище „Мічелл" під Ню Йорком в год. 2:22:05 пополудні, а відлетів із Ню Йорку в год. 2:57:46 по полудні. Пілот Конрой летів сам на машині типу F86A, яку прозвано „Каліфорнійським Бумеранґом". Після доконаного лету він заявив, що його рекорд можна буде незабаром перемогти, коли тільки буде сприятливий вітер.

В АМЕРИЦІ

● **Палата Репрезентантів** ухвалила повернути видатки на лікування в сумі 1,200 долярів найстаршому ветеранові громадянської війни, 108-річному Албертові Вулсонові. Вулсон живе в Дюлюті, Мінн.

● **Виконний Комітет** Американського Технічного Товариства ухвалив резолюцію, в якій домагається, щоб уряд видав поштовий значок для відзначення недавно померлого науковця Алберта Айнштайна.

● **Пані Роберт Корум** з Луісвіллу 5 червня 1954 року народила двоє близнюків, а 11 місяців пізніше ще двох, знову близнюків, отже четверо дітей впродовж 11-ох місяців. Але батьки цим не журяться: він є фармацевтом, а вона медичною сестрою, і обоє добре заробляють.

● **Арґентинський президент** Хуан Д. Перон захворів на інфлюенцу і лежить в ліжку вже другий день.

● **Одна жінка** купувала троянди для своєї приятельки. Вказуючи на гарний кущ, вона запитала, як звється цей ґатунок троянд. „Президент Айзенгавер". — відповів власник теплиці. Жінка змішалася і попросила дати собі інші троянди, бо, мовляв, „Її приятелька — демократка".

● **Демократичний Сенатор** Гюберт Г. Гомфрі пропонує видавати власникам малих фарм урядову допомогу в розмірі 90 відсотків паритету, а власникам великих — в меншому паритеті.

● **Департамент рільництва** цього року займе ще 30 кораблів, які стоять на ріці Гудсоні недалеко Ню Йорку, на склади пшениці з нових жнив, поки фармери не побудують нових збіжжевих магазинів.

● **Президент Айзенгавер** частував сніданком 15 представників держав НАТО, які прибули до ЗДА з урядовою візитою. Група цих дипломатів вже оглянула Головну Кватиру команданта морських сил НАТО в Норфолку, Вірджінія.

● **У Ґватемалі** заарештовано п'ять осіб, які плянували змову проти президента Карлоса Кастілля Армаса. Шостий змовник втік до будинку амбасади Ель Сальвадору.

ПОЧАЛИСЬ НАРАДИ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У.Н.СОЮЗУ

У понеділок, 23-го травня, почались звичайні річні наради Головного Уряду Українського Народного Союзу. Наради відбуваються на Союзівці, вакаційній оселі УНС біля містечка Кергонксон у стейті Ню Йорк, яка вже з кінцем цього тижня почне свій третій з черги вакаційний сезон, хоч формальне відкриття, з урочистим посвяченням новозакуплених будинків, відбудеться щойно в неділю, 12 червня. В нарадах Головного Уряду УНС, які триватимуть упродовж тижня, беруть участь члени Головного Екзекутивного Комітету: головний предсідник Дмитро Галичин, заступники голови предс. адв. Михайло Пізнак і Геновефа Зепко - Жеребняк, головний секретар Григорій Герман та головний касир Роман Слободян; члени Головної Контрольної Комісії: д-р Володимир Ґалан (Филаделфія), інж. Степан Куропась (Шикаґо), Іван В. Іванчук (Дітройт), Петро Кучма (Ню Йорк) та Володимир Коссар (Вінніпеґ, Канада); члени Головної Ради: Дмитро Шмаґала (Клівленд), Іван Кокольський (Вунсакет, Р. Ай.) адв. Анна Чопик (Маттапан, Мас.), Марія Демидчук (Ню Йорк), Андрій Джула (Фер Овкс, Пен.), Тарас Шпікула (Шикаґо), д-р Ярослав Падох (Магва, Н. Дж.), Василь Гузар (Рачестер), Володимир Дідик (Дітройт), Микола Давискиба (Маттапан, Мас) й Олена Штогрин (Филаделфія), як теж редактор „Свободи" А. Драган та редактор „Юкрейніен Віклі" Ст. Шумейко. На порядку нарад і звіти всіх їх учасників, обговорення тих звітів та відповідні рішення і ухвали для добра організації.

У НЮ ЙОРКУ ВШАНОВАНО ПАМ'ЯТЬ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Ню Йорк. — З нагоди 29-х роковин трагічної смерти Голови Директорії й Головного Отамана Військ УНР, Симона Петлюри, відбулась у Ню Йорку в суботу 21 ц.м. в залі Вашинґтон Ірвінґ Гай-Скул Академія з промовами та мистецькою програмою. Відкрив Академію ген. шт. полк. А Валіський, майже в цілості віддеклямував Франкового „Мойсея" Микола Дзябенко, після чого Борис Ржепецький виголосив доповідь, перевівши паралелю поміж убивством Линколна й Петлюри і значенням тих актів терору для американського й українського народів. У концертовій частині виступило четверо солістів: М. Мінський (баритон), Вал. Бакум (тенор), М. Ольховий (бас) і Ганна Шерей (меццо). Закінчив Академію відспіванням 4-х пісень мішаний хор з української православної церкви св. Володимира в Ню Йорку під орудою В. Завітневича, який теж започаткував Академію Американським Гимном. Відспіванням Національного Гимну закінчилась Академія, яка зібрала поважну скількість присутніх, між якими були през. д-р Ст. Витвицький, православні архиєпископи Мстислав і Ігор та багато чільних громадян з усіх земель України.

Відзначення 30-річчя поетичної творчости Євгена Маланюка у Филаделфії

Филаделфія. — Український Літературно - Мистецький Клюб у Филаделфії відзначив 30-річчя появи першої збірки поезій видатного українського поета і письменника Євгена Маланюка „Стилет і стилос" і водночас із цим тридцятиріччя його поетичної творчости окремим вечором, влаштованим в суботу 21-го травня в залях Дому Союзу Українок. Після відкриття вечора головою Клюбу дир. Володимиром Дорошенком вітав Ювілята від літературно-мистецької громади у Филаделфії, ред. Богдан Кравців, який у своєму слові дав короткий огляд поетичного дорібку Євгена Маланюка і висловив сподівання, що Ювілят збагатить нашу літературу дальшими новими цінними творами. Після привітань Євген Маланюк відчитав низку поезій, що їх приймали присутні рясними оплесками.

„Сила для втримання миру" — гасло Дня Збройних Сил

Ню Йорк, Н. Й. — 21 травня відзначувано в ЗДА і закордоном „День Збройних Сил ЗДА", якого гаслом було „Сила для втримання миру". В Ню Йорку коло 30,000 умундурованих осіб взяли участь в параді по П'ятій авеню. Найбільшу увагу 150,-000 глядачів притягав відділ кадетів із Військової Академії з Вест Пойнту, який всилі 2,000 осіб брав участь у поході, та 125 літаків, які з повітря „охороняли" параду. Десятки тисяч осіб звиділи в порті бойовий корабель „Висконсін" та три нищильники. В Кензас Ситі промовляв секретар армії Роберт Т. Стівенс, який закликав до розбудови військових резерв ЗДА. В Кемдені, Ню Джерзі, промовляв крайовий командант Американського Леґіону, який домагався, щоб американський уряд негайно старався про звільнення американських вояків з комуністичного полону.

Корпус кадетів Військової Академії ЗДА у Вест Пойнт взяв участь у параді, що відбулася зприводу дня збройних сил в суботу 21 травня ц. р. в Ню Йорку. В параді, крім 2000 кадетів, виступало ще 30,000 членів різних військових формацій, чоловіків і жінок. Супроводжало параду 125 бойо вих і бомбардувальних літаків.

Московські відвидини в Тіта підбадьорять сателітів

Београд. — Приїзд до Београду наприкінці цього місяця з відвидинами у Тіта найвищих московських достойників, на чолі з Нікітою Хрущовим і маршалом Булґаніним може мати поважні наслідки, скріпивши „бунтарські" у відношенні до Москви настрої в сателітських країнах, — панує такий погляд серед юґославських комуністів. Його потвердив коротко юґославський амбасадор у ЗДА, Лев Матес в інтерв'ю. Ті відвидини, виходить з отих голосів, дадуть наявний доказ правильности тактики Тіта, який, не лякаючись гніву Москви й підпорядкованого їй Комінформу, спротивився слухатись сліпо московських приказів та унезалежнив політику Юґославії цілком від Москви, наблизивши державу до Заходу та зв'язавши її в Балканському пакті з ворожими Москві Грецією і Туреччиною. Минулої суботи московська „Правда", так мовити офіційно, „регабілітувала" юґославську комуністичну партію і режим Тіта, признавши, що хоч існують „поважні різниці" в деяких пунктах здійснювання комуністичної програми в Юґославії і Совєтському Союзі, але, зрештою, є також стільки спільного між ними, що треба вважати спільною їхню ідеологічну базу.

Іден передбачує вже другу конференцію з Булґаніним

Лондон. — Англійський прем'єр Антоні Іден заявив, що англійський уряд уважає, що переговори з Совєтами про „замирення" триватимуть довгі місяці. Висловлюючи свою радість з приводу заповідженої зустрічі „найбільшої чвірки (голов урядів 4-х великодержав), яка відбудеться імовірно в липні або серпні ц. р. у Швайцарії, Іден заповів, що він готов поїхати на ще одну таку зустріч, якщо вона буде потрібна, передбачаючи тим самим, що на тій одній конференції президента Айзенгавера, і прем'єрів Англії, Франції і СССР не скінчиться. Свою заяву Іден склав в останній великій передвиборчій промові. В найближчий четвер англійський нарід вирішить у виборах до парляменту, чи при владі має залишитись консервативна партія з Іденом, як наступником Черчила у проводі, чи мають вернутися до влади соціялісти з Партії Праці, якої головою є кол. прем. Етлі, а лідером лівого крила Еньюрин Беван. Міністер фінансів в уряді Ідена, Батлер, виступив гостро проти можливости повороту Англії до соціялістичних господарських експериментів. У своїй господарській програмі Іден в імені консерватистів заповів, що на випадок залишення при владі, уряд будуватиме щорічно помешканя на 200,000 осіб, аж до переможення мешкальної скрути, дасть у нових шкільних будинках мільйон місць для учнів, поправить систему шляхів та переведе інвестиції в колоніях.

Вільний світ праці відкидає співпрацю з комуністами

Відень. — Конґрес Міжнародної Конфедерації вільних професійних спілок відкинув заклик контрольованих комуністами робітничих юній, щоб спільно виготовити „чартер" основних прав робітників. Генеральний секретар названої Конференції, голляндець И. Г. Ольденбрек, назвав комуністичну пропозицію „гіпокритичною пропаґандою". Він виступив гостро проти комуністичної системи контролі робітничого руху авторитарними комуністичними урядами та проти невільничих умов праці в комуністичних державах. Відповідь Міжнародної Конференції вільних професійних спілок, які разом репрезентують 54 мільйони робітників в кількадесяти країнах усіх континентів, уважається — коментує „Ню Йорк Таймс", як відкинення робітничим світом тієї політичної лінії, що її прийняли голови великодержав, які признають можливість „співіснування" у принципі й годяться на переговори про це з комуністичними вожаками. На тому Конґресі, що тепер відбувається у Відні, панують різкі антикомуністичні настрої, а за кулісами йшов тільки спір за стилізацію відмовної відповіді комуністам — гострішої, чи лагіднішої. Названий генеральний секретар заступає „гострий курс" проти комуністів.

Обіцюють нагороди і погрожують карами

Москва. — Совєтський уряд проголосив великі нагороди для всіх сільськогосподарських робітників, щоб заохотити їх до посиленого вирощування кукурудзи. Водночас установлено суворі кари для тих, що „відставатимуть" в цій ділянці. В окремому „указі", виданому дня 21 травня ц. р. совєтський уряд і центральний комітет комуністичної партії Совєтського Союзу обіцюють видавати колгоспникам і робітникам МТС 15% кукурудзяного врожаю поза нормальною оплатою за трудодні. В іншому „указі", виданому в середу минулого тижня, погрожується, що совєтський уряд не толеруватиме будь-яких відставань в сіянні і вирощуванні кукурудзи, що є найважливішим завданням в СССР. Водночас із цим орган совєтського міністерства сільськогосподарських справ „Сельское хазайство" повідомив, що звільнено з посади одного директора совхозу і покарано кількох інших за те, що дозволили садити курудзу „невідповідними методами". Суворе покарання цих „кукурудзяних злочинців" має бути осторогою для всіх тих, що занедбуватимуть чи саботуватимуть вирощування кукурудзи. В 1954 році вирощено в СССР 3.500.000 гектарів кукурудзи, але цього року, совєтський уряд і партія, щоб збільшити поголів'я худоби, наказали збільшити у вісім разів засівну площу кукурудзи.

АРХИПЕНКО ЗНОВУ ГОСТЕМ Л. М. КЛЮБУ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Минулої п'ятниці відбувся в місцевому Літературно-Мистецькому Клюбі товариський вечір, гостем на якому був світової слави український мистець-різьбар Олександер Архипенко.

МОСКВА ХОТІЛА Б ВТЯГНУТИ ЗАХІД У БЕЗКОНЕЧНІ БАЛАЧКИ

„ПРАВДА" НЕВДОВОЛЕНА ПІДХОДОМ АМЕРИКАНСЬКОГО УРЯДУ ДО ЗАПОВІДЖЕНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ „4-х НАЙБІЛЬШИХ". — СПОДІВАЮТЬСЯ НОТИ ПРОТЕСТУ ВІД СССР ЩОДО ПЛЯНІВ ЗАХОДУ

Москва. — Впродовж двох-трьох днів неможливо буде поважно призадуматись над існуючими великими міжнародними проблемами — нарікає московська „Правда", пишучи про плян західніх альянтів, як мала б відбутись найближча конференція поміж головами урядів 4-ох великодержав. Вона закидає Америці просто „нерозумні домагання, однаково щодо часу, як і місця конференції". Тому, що московська „Правда", офіціоз Ком. Партії Совєтського Сойзу, своїми виступами здебільша заповідає аналогічні офіційні акції совєтського уряду, закордонні кола сподіваються, що в найближчому часі совєтський уряд офіційною нотою займе неґативне становище до пропозиції відбути конференцію „найбільшої чвірки" на невтральному терені Швайцарії та обмежити згори її час тривання до двох-трьох днів, з тим, щоб ділові наради переводили потім міністри закордонних справ на пізнішій конференції. Стаття „Правди" вказує, що совєтський уряд хотів би, щоб през. Айзенгавер, совєтський прем'єр Булґанін, англійський прем'єр Іден і французький прем'єр Фор, маючи при собі своїх міністрів закордонних справ відразу повели ділові наради й продовжували їх так довго, аж поки не осягнули б якесь порозуміння. З Вашинґтону, з півофіційних кіл повідомляють, що Молотов, стрінувшись 14 травня ц. р. у Відні з нагоди підписання договору про Австрію, погодився у принципі на плян західніх альянтів, щоб конференція названих 4-х голов урядів мала характер інформаційної виміни думок і з'ясування становища та ствердження тих спірних точок, в яких треба би далі переговорювати дипломатичним шляхом або на окремій конференції міністрів закордонних справ. Щоправда, Молотов не дав офіційної відповіді і тому совєтський уряд формально має право зайняти тепер інше становище. Хоча в цій справі всі три західні великодержави мають одностайний погляд, „Правда" критикує лише З'єдинені Держави. За інформаціями американської преси, Америка погодилась би також на Стокгольм, як місце конференції, зате відкидає Відень, вважаючи, що Совєти, пропонуючи Відень хочуть витягнути з цього пропаґандивні атути для своєї „невтралістичної" тези. З'єдинені Держави вважають, що їх президент не може бути поза межами держави довше, як три-чотири дні.

Між обома Китаями можливе перемир'я

Вашинґтон. — В обширі протоки Формози можливе перемир'я, якщо китайські комуністи припинять свою аґресивну ворожу акцію — заявив націонал-китайський амбасадор при уряді ЗДА, Веллінґтон Ку в телевізійному інтерв'ю. Націонал-китайський дипломат ствердив, що національний уряд Чіянґ Кай-шека на Формозі лише бориниться перед атаками комуністів і коли ці останні перестануть атакувати, то й настане перемир'я. Таке становище цілком покривається з становищем през. Айзенгавера, що його президент висловив на своїй останній пресовій конференції. Заява амбасадора Ку є першою примирливою заявою будь-якого націонал-китайського діяча, бо до цього часу національні китайці взагалі відкидали думку про перемир'я з комуністами, вважаючи, що війна повинна продовжуватися аж до визволення китайського суходолу від комуністичного панування.

Дальші арештування католиків в Арґентині

Буенос Айрес, Арґентина. — Часопис „Критика" повідомляє, що в Арґентині відбуваються дальші арештування священиків та членів Католицької Акції. „Критика" повідомляє, що заарештовано двох ченців із підміської колеґії за те, що вони „були зв'язковими між Католицькою Акцією та опозиційними політиками, між якими є й комуністи". Поліція хоче не допустити до поширення „Відкритого листа народу до президента Перона". В цьому листі пишеться про те, що президент завжди заявляє, що він все робить для „добра народу". В листі є цілий ряд запитів, між ними і такі: „чи це нарід домагався зменшення платень, щоб за ті гроші ставити мармурові, бронзові і золоті статуї президента Перона?", „чи це нарід хоче, щоб президент мав біля себе дорадників, які є звичайними злодіями і не годяться на свої становища?"

В СВІТІ

● **Нґо Дінг Дієм,** південно-в'єтнамський прем'єр, не хоче задовольнитись приявністю амбасадорів ЗДА, Англії і Франції на проєктованій конференції цих 4-х держав, бо — каже — такі справи, як відкликання французьких військ з В'єтнаму, вибори у вільній і комуністичній частинах краю чи організування безпеки в Південному В'єтнамі вимагають приявности міністрів закордонних справ. Ці останні не квапляться їхати до Південного В'єтнаму.

● **Княжна Кенту,** тітка королеви Єлисавети II, пішла послухати проповіди славного американського провідника-євангелиста Біллі Ґрагама. Після того запрошено Біллі Ґрагама відправити Богослужбу в каплиці королівського палацу у Віндзорі у приявності королеви Єлисавети II, королеви матери Єлисавети, княжни Марґарет й кн. Единбурґу. Після Богослужби пастор Ґрагам був на сніданку в королеви.

● **Свято Вознесення** Христового, за латинським (ґреґоріянським) календарем 19-го ц. м., було урочисто святковане в Італії, Австрії, Західній Німеччині, Бельгії, Франції й Еспанії. В Італії у цей день було закрито всі школи, державні й приватні установи та крамниці.

● **У підсовєтській Німеччині** поведено кампанію проти американських „каміксів". Комуністичний міністер освіти заявив, що за протизаконний кольпортаж цієї „злочинної" літератури каратимуть високими карами. У Східній Німеччині вільно друкувати в часописах карикатури й усякі ілюстрації тільки за дозволом цензури.

● **В Японії,** у місті Камайші, вибрано посадником колишнього чільного комуніста Томіна Сузукі, який дістав від мешканців цього міста 13,000 голосів, тоді як його противник тільки 11,000. Томін Сузукі був колись провідником комуністичного руху, але вісім років тому покинув комуністів і присвятив себе педагогіці. Він добре знає Европу, а перед війною одружився в Берліні, де був газетним кореспондентом, з німкенею.

● **Міжнародний Червоний** Хрест перебрав під свою охорону архив, в якому є акти про 20 мільйонів жертв нацистського терору. Цей величезний і трагічний збір документів має назву „Арользенського архіву", від міста Арользен в Долішній Саксонії, де розпочато його комплектування актами, знайденими по різних кацетах і в різних німецьких архівах. Збиранням цих матеріялів та їх перевіркою найбільш старались жидівські діячі, але активно допомагав цьому західньо-німецький уряд, який врешті погодився видати його Міжнародному Червоному Хрестові.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

РІЧНІ НАРАДИ УНС

Учора, в понеділок 23-го травня, почались на „Союзівці" звичайні річні наради Головного Уряду Українського Народного Союзу. Правда, річні наради Головного Уряду УНС належать до тих „звичайних" подій в нашому зорганізованому суспільному житті, які не викликають особливої уваги серед загалу. На цих бо нарадах нікого ані не вибирається, ані не скидається, там не проголошується жадних сенсаційних деклярацій і не влаштовується манифестацій. Все йде, можна сказати, своїм порядком. А проте, чи може саме й тому, ці наради заслуговують на окрему увагу. На це є багато причин.

Головний Уряд Українського Народного Союзу — це сьогодні провід не тільки найстаршої, найбільшої і найсильнішої, але й найбільш стабільної американсько-української організації. Це, сказати б, генеральний штаб, що плянує, виконує і контролює стратегію рішального фактора в нашому суспільному житті. Правда, в останніх часах збоку непоінформованих одиниць були помітні тенденції зменшувати ролю УНСоюзу, були намагання обмежувати її до одної, забезпеченевої частини її статутових завдань. Та це були тільки безуспішні тенденції одиниць, що не знають ані минулого нашої спільноти, ані не здають собі справи з її сучасного.

Наведімо деякі приклади. Ми маємо чотири братерсько-запомогові організації, які мають, згідно з їхніми статутами, широкі виховні, культурні та взагалі громадсько-суспільні цілі, охоплюють разом понад 110,000 членів, з чого сам УНСоюз велику більшість, бо понад 70,000. Ці організації та їхні пресові органи становлять хребет і базу, зокрема фінансову, того, що ми називаємо американсько-українською спільнотою, як зважити, що навіть найрухливіші інші суспільно-громадські організації могли досі дійти до заледве трьох тисяч членів. Проте, ці речі відомі, самозрозумілі, і не вони є предметом цієї статті. Згадуємо про них тільки для прикладу. А коли мова про УНСоюз і його орган „Свободу", то вони свою не тільки реальною силою, але й моральною та ідейною настановою стали основою того, на чому базується наша теперішня загальна консолідація, довершена в рямках УККомітету. Бо коли інші організації заступають більше чи менше виразно визначену суспільну чи політичну групу, є більше, сказати б, зрізничковані, то Український Народний Союз — це та направду всенародна організація, з найбільш оформленою синтезою і всього українського і всього американського. Таких синтез не твориться впродовж одного дня чи впродовж одної декади. Вони виникають органічно впродовж історії і кристалізуються в праці та боротьбі. Сьогодні, наприклад, напередодні нашого консолідаційного Шостого Конґресу, тут і там можна почути голоси, які висловлюють більше або менше оправдані побоювання щодо можливостей „кризи" і т. п. Таких побоювань не може бути у відношенні до УНС, бо він не зв'язаний з жадними коньюнктурами, хоч від них може в меншій або більшій мірі залежати його розвиток.

Під знаком такої стабільности відбуваються й кожнорічні наради Головного Уряду та щочотирирічні конвенції УНС. Ясно, що на порядку річних нарад, як і конвенцій, стоять в першу чергу організаційні та фінансові справи самого УНС. Загал нашого членства і громадянства призвичаєний дивитись на такі справи, як рутину, що повторюється кожного року. Але хто глибше дивиться на наше життя і на нашу спільноту, хто хоче збагнути не тільки коньюнктури, але й весь наш суцільний процес в розумінні „живих, мертвих і ненароджених", той саме тут , у звітах, нарадах і рішеннях Головного Уряду УНСоюзу, може побачити наш дійсний сучасний стан, бо він побачить його у перспективі нашого минулого та в тенденціях нашого майбутнього. Тоді він збагне, що проголошувані часто в промовах чи реклямах слова „в Українському Народному Союзі наша майбутність" — є не пустою фразою, але найбільш реальною дійсністю.

Це повинен мати на увазі весь наш загал, і це в першу чергу повинні мати на увазі обрані народом члени Головного Уряду УНС на своїх річних нарадах. Кожне їхнє рішення, що принесе користь УНСоюзові, буде рівночасно великою користю для всієї нашої спільноти і для української справи, і навпаки, — кожне рішення в користь української справи та українського народу буде рівночасно й користю для УНСоюзу. Персональний склад Головного Уряду УНС, що оце зібрався на свої наради, як і вся історія, праця та організаційна й ідейна побудова УНСоюзу, дають повну ґарантію, що ці наради відбудуться саме під таким кутом і що в такому сенсі будуть обговорені й вирішені всі актуальні справи.

НА ТЛІ КРЕМЛЮ І МАВЗОЛЕЮ ЛЕНІНА

Поїздка американських ветеранів, учасників зустрічі над Ельбою в дні 25 квітня 1945 року, до Москви таки відбулася. Вони не мали правда грошей на дорогу до Парижу (від Парижу до Москви їм заплатив совєтський уряд), і їхали на летовище буцімто непевні, чи поїдуть чи ні, але в останній таки секунді знайшлися якісь американські „благодійники" і дали дев'ятьом ветеранам потрібні гроші на подорож до тих, що відкинули запрошення приїхати до Вашинґтону.

Поїздку, що її захопленим ініціятором і рушієм був маловідомий з прізвища, але відомий із своїх симпатій Джозеф Половський з Шикаґо, використала Москва — як і треба було сподіватися — для своєї пропаґанди не тільки в СССР, але вже тут у З'єдинених Державах Америки. Ведені Половським американські ветерани, одержавши без шуму і паради пашпорти і дозвіл державного департаменту на їх виїзд до Москви, негайно поїхали до совєтської амбасади у Вашинґтоні і тут на тлі велетенського портрету Сталіна й обступивши відомого совєтського посла Зарубіна почали відфотографовуватися з пашпортами і візами в руках, раді, розпромінені й усміхнені.

З Вашинґтону поїхали з пашпортами, але буцімто без потрібних грошей на летунські квитки до Ню Йорку, проте за кілька годин сиділи у ... вигідних кабінах літака, що повіз їх до Парижу, де ними заопікувалися і морально і матеріяльно совєтські аґенти чи пак „господарі".

Їхалося їм мабуть добре, бо як тільки приїхали до Москви, включили себе негайно в апаратуру совєтської пропаґанди. Як подає московська „Правда" з 9 травня ц. р., їх на Внуковському аеродромі вітали урочисто члени Комітету совєтських ветеранів зустрічі на Ельбі і представники преси. У своїх промовах американські ветерани перевищили совєтських, бо коли останні говорили про „поглиблення взаємозрозуміння між двома народами", то американці висловлювали бажання „від'їжджати ще більшими друзями", як були досі, і Половський заявлявся вже за „покращання взаємин між двома країнами". Приїхав на зустріч до Москви із далекої Полтавщини навіть Григорій Голобородько і потискаючи руки американцям, повторював два слова, що їх буцімто розуміли всі: „Таваріщ! Дружба!"

Потім пішло все за виробленим совєтським пляном. Американців три години приймали на бенкеті обильною „водкою й ікрою", потому повели на мітинґ в Центральному домі совєтської армії ім. М. В. Фрунзе, де їх гаряче вітали совєтські ветерани, погрожуючи водночас американським „реакційним колам, що плянують третю світову війну", і балакаючи про „відродження тих сил, що грабили і руйнували Европу". Усіх таких пікантних подробиць у промовах совєтських „таваріщів" американці мабуть не дочували або не розуміли, бо у відповідь на провокаційні виступи усяких Порфірієвих і Сильвашків американські ветерани були „такі схвильовані, що не могли приховати своїх сліз" і на всі лади запевнювали совєтських „комрадів", що вони „об'єднають всі зусилля, щоб здійснити клятьбу, дану на Ельбі".

Далі возили американських ветеранів по станціях московського „метро", по синаґоґах, по колхозах і всюди американці захлиналися від захоплення, хвилювалися до сліз, тиснули міцно руки совєтським ветеранам. Половський зсумував свої враження в похвалах для Москви, „великого міста великої країни", Шульман дякував Совєтському Союзові за дану американцям можливість зустрічі з совєтськими ветеранами, Джанстон, Джес та інші захоплювалися „величним виглядом" підземної станції „Комсомольськая - Кольцевая", розхвалюючи красу московського „метрополітену" і високий рівень совєтської техніки. Всі разом хвалили „чудовий московський балет" і купували „сувеніри" — фіґурки балерин — „прекрасні зразки роботи русских мистців".

Увесь час водили їх по найкращих московських ресторанах, щоб не були вони голодні і спрагнені. І кожного дня не бракувало ні водки, ні ікри.

Під час зустрічі американці підписали „звернення", написане московськими „хазяями", в якому обіцюють „працювати для справи дружби між американським і совєтським (!) народами" і висловлюють надію, що такі зустрічі, як у Москві, „стануть традицією і їх учасники будуть обмінюватися привітаннями і кожного року збиратися разом, як друзі".

На завершення всіх „урочистостей" американські ветерани відвідали мавзолей Леніна і Сталіна і відфотографувалися на Червоній площі на тлі Кремлівської стіни і мавзолею Леніна і Сталіна ...

Вернувшися до Ню Йорку, щоб відплатитися за заплачену Совєтами дорогу і гостювання у Москві, учасники поїздки під проводом Половського поквапилися виступити в телевізійній програмі „Страйк іт рич" із своїми захопленими враженнями, зокрема з „радісним" повідомленням, що сам маршал Соколовський вітав їх бенкетом і запрошував відвідувати Москву у майбутньому.

Про антиамериканські виступи в промовах своїх совєтських колеґ американські ветерани, учасники московської зустрічі, у своїх виголошуваних у телевізії „враженнях" не згадали. А воно не шкодило б. Тож балянс зустрічі вийшов би вірніший і може б й американська публіка збагнула, що Совєти не витрачають ні одного зеренця ікри, ані теж краплини горілки для чиїхось тільки симпатій чи гарних очей, і зрозуміла, що на поїздці американських ветеранів до Москви виграла не так „справа миру", як справа самої ж таки совєтської пропаґанди.

ЧЛЕНСТВО В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ, ЦЕ ВАШ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК І ОСОБИСТИЙ ІНТЕРЕС! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

Я. Петрів

СПРАВА КИПРУ

Між „знатними відвідувачами", що прислухувались нарадам конференції азійських та африканських народів у Бандунґу, був теж архиєпископ Макаріос, провідник „енозісу" (руху з'єдинення) на острові Кипр. Що привело православ. архиєрея, члена европейського грецького народу в товариство негрів, арабів, індійців, комуно-китайців? Більшість тих народів недавно були, а деякі навіть ще сьогодні є колоніяльними жертвами. Острів Кипр, що його грецьке населення репрезентував архиєпископ Макаріос, ще сьогодні є британською коронною колонією.

Грецьке населення Кипру вже від давна жадало злуки з своїм етнічним материком. Ці жадання щораз голосніші та від 1930 р.р. часто приводять до заколоту, заворушень та насильства. Приклади колишніх англійських колоніяльних посілостей, як Індія, Палестина чи зовсім недавно Суез, доказують, що англійські політики зовсім тверезо та з чисто купецьким розрахунком важать з одного боку стратегічні та економічні користі, з другого ж боку політичні клопоти та грошові витрати, потрібні для вдержання тих просторів у „спокійному посіданні". Так діється і з Кипром. На протязі писаної історії, Кипром володіли фінікійці й єгиптяни, римляни й византійці, хрестоносці й араби, венеційці й турки і вкінці з 1878 р. — англійці, одначе населення Кипру за весь той час не змінилось. Воно було і є грецьке: сьогодні на 500,000 мешканців 80.3% це греки, а 17.8% турки, що осіли тут за час 300-річного османського володіння. Під час того останнього володіння кипрські греки зазнали найлютіших переслідувань. На основі договорености про взаємну допомогу з 1878 р., що її заключила Англія з Туреччиною в протидію російській експансії у напрямі Царгороду, Кипр перейшов в англійське відання, хоча формально й далі рахувався за османською імперією. Англійці ввели низку адміністраційних реформ, що значно піднесли добробут населення. Одначе кипрські греки завсіди мріяли про злуку в одне з грецькою державою — про „енозіс". У висліді першої світової війни Туреччина зреклася всіх претенсій до Кипру і з 1925 р. Кипр став британською коронною колонією. Але та зміна правного стану тільки посилила боротьбу місцевих греків за об'єднання — у висліді прийшло в 1931 р. до заворушень, що потягли за собою адміністраційні репресії та розв'язання місцевої законодатної палати.

Після другої світової війни британці пробували наладнати співпрацю з населенням, одначе покликані ними в 1947 р. Дорадчі Збори прийшлось уже рік пізніше розв'язати. Неспокої тривають далі: нема місяця, щоб не приходило там до демонстрацій, саботажів, арештів і репресій. Провідник місцевих греків архиєпископ Макаріос часто їздить у Грецію на наради з тамошніми урядовими чинниками. „Енозіс" знаходить прихильний відгомін у корінних греків, що дають моральну піддержку кипрським братам частими манифестаціями, а матеріяльну — контрабандою зброї. Коли британський уряд недавно протестував проти контрабанди боєприпасів на Кипр грецькими кораблями, коментатор грецького радіо спитав: що ж на британський погляд ці кораблі повинні возити — дарунки від св. Миколая?

Під кінець минулого року справа Кипру опинилась перед Об'єднаними Націями. Але Асамблея рішила справи не дискутувати, лиш відложити „ад календас ґрекас". Це рішення греки інтерпретують, як визнання Об'єднаними Націями бодай у принципі існування міжнародної проблеми Кипру і компетенції О.Н. Головною причиною, чому справи не розглядано, було переконання західніх держав, що введення в подібну дискусію всіх арґументів моглоб некорисно відбитись на взаєминах між членами з таким трудом створеної спільноти НАТО в час, коли найбільше треба їх однозгідности.

Англійський уряд свідомий, що його володіння Кипром не спирається на волі більшости населення. Англійці пробують ще півзасобів у виді автономної конституції. В імені кипрійців заявив на це архиєпископ Макаріос: мир на Кипрі може зберегти тільки визнання Британією за Кипром принципу самовизначення. При цьому Макаріос зовсім не репрезентує крайнього крила кипрського населення: ті, які вважають тактику Макаріоса надто „м'якою", перейшли в комуністичний табір. Сер Роберт Армітедж — теперішній губернатор Кипру, має досить турбот.

Займаючи в 1878 р. Кипр, Англія робила це з двоякою ціллю: з одного боку створити противагу російському просуванню на південь від Кавказу в турецькі провінції Карс та Ардаган, з другого боку придбати військово-морську базу близько недавно тоді (1869 р.) відкритого Суезького каналу. І справді, в 4 роки після зайняття Кипру той самий сер Ґарнет Волслі, що був першим губернатором острова, командував англійськими військами, які окупували Єгипет і забезпечили Англії контролю морського шляху з Середземного моря в Індійський океан. Після відкликання англійських військ з Суезу — Кипр знову має більше значення.

В обох світових війнах Кипр був важливою ланкою морської та летунської оборонної системи Британської імперії. В останню війну заслужив він собі назву „непотопаючого літаконосця". Положений у північно-східньому кутку Середземного моря, він віддалений у повітряній лінії 1000 миль від Донбасу, 500 миль від румунських нафтових піль, 1000 миль від Баку та 1200 миль від Магнітогорська на Уралі. Одначе в добу атомної стратегії значення Кипру, як загалом значення баз зосереджених на малому просторі, багато зменшується. Простором Кипр (1572 кв. милі) вдвоє менший за найменшу — Чернівецьку область України. Один поціл водневої бомби міг би покрити весь острів смертельним саваном.

Володіння Кипром проти волі місцевого населення — це великий пасив в англійському моральному бюджеті. Большевицька пропаґанда зручно використовує змагання Кипру і серед самих кипрських греків і серед колишніх колоніяльних народів Азії, щоби представляти їм увесь західній світ непоправними імперіялістами та експлуататорами. На Кипрі комуністична партія має численних прихильників, бо слухаючи нових вказівок Москви, комуністи переліцитовують навіть скрайніх націоналістів у протибритійській роботі. На випадок з'єднання з Грецією, по якомусь часі й у Кипр загостили б господарські злидні грецького материка. Це дало б комуністам нових членів і прихильників. Погані господарські й політичні відносини в Греції є водою на млин англійської політики щодо Кипру.

Друга обставина, що здержує англійців покидати Кипр, це численна турецька меншина острова. Кипрські турки є за збереження англійського панування. Вони бояться, що по прилученні Кипру до Греції їх рівноправність стане під знаком запиту. Провідник кипрських турків Фаїз Каймак їздив недавно у Стамбул радитись з турецькими політиками. Туреччина відмовилась від усяких претенсій на б. посілості османської імперії. Одначе, як виявила справа санджаку Гатай (дистрикт Александретта) напередодні другої світової війни, ця засада обмежена принципом „існуючого стану". Вразі зміни „статус кво" Туреччина застерегла собі щодо них голос. Реалізація енозіс поставила б турецько-грецьку приязнь, існуючу від 1930 р., на важку пробу. Англійський уряд побоюється, що це довело б до значного послаблення протибольшевицького оборонного фронту на цьому важливому відтинку.

СХИБЛЕНЕ ОФІЦІЙНЕ ВИДАННЯ

З найбільшим признанням треба ставитись до праці, що її проробила конґресова підкомісія, яка, під проводом конґресмена Керстена, досліджувала імперіялістично-аґресивний похід московських большевиків в Европі. Як відомо, зізнавали перед нею також численні наочні свідки большевицької аґресії в Україні, а видана цією Підкомісією публікація в українській справі стала одним із найкращих офіційних документів, що освідомлюють англомовний світ про українські визвольні змагання.

На жаль, редактори аналогічної публікації, виданої цією Підкомісією, про дослідження комуністичної аґресії в Польщі, зробили велику кривду добрій славі, якою втішалася ця підкомісія своєю безсторонністю і історичним об'єктивізмом. У цій публікації про польську справу відступлено від обох тих засад — об'єктивізму і історичної правди — і перепачковано цілу низку тверджень, які, замість вдаряти в московсько-большевицьких аґресорів, вдаряють в українців, фальшиво насвітлюючи відносини в Польщі й заперечуючи історично відомі правди з часів існування Польщі в рр. 1919-39. Таким чином брошура „Коммуніст тейковер енд оккупейшен оф Поленд" (Вашинґтон, 1954) зробила злу прислугу Підкомісії Керстена у справі боротьби з комуністичною аґресією і історичною правдою.

На вступі книжечки є короткий огляд історії Польщі, в якім немає про Україну ні словечка, хоч історія цих двох країн тісно зазублюється. Щойно з чергових розділів про польсько-большевицьку війну і про Польщу з рр. 1919-39 — довідуємося про українців. Автори пишуть: „Так, як 150 років тому чинила Польща, бльокуючи російський імперіялізм, так і в 1919 р. виступила Польща проти нього. Цим разом російський гін мав за ціль підбити народи балтійські, поляків, українців і білорусинів при помочі нової сильної зброї: комунізму. Одначе в битві під Варшавою у р. 1920 большевицька сила заломилася. В березні 1921 р. Польща уклала з большевиками мир у Ризі". Нема ні слова про польсько-український союз з 1920 р. і про союзну Армію УНР. Далі йде обчислювання простору Польщі перед і після 1921 р., при чому у тім обчисленні автори попадають в суперечності. Те саме діється із статистикою населення в Польщі, про що мова у 3-му розділі. Польські автори подають, що у 1939 р. було в Польщі 24,500,000 поляків, а 4,500,000 українців, що не відповідає дійсності, бо, згідно з урядовим польським переписом з 1939 р., подано 3,336.200 греко-католиків (українців) а 3,762.500 православних, а серед цих останніх більшість була теж українців. Книжка п. з. „Факти і загаднєня польскє", яка є офіційним виданням польського військового міністерства подає цифру поляків у 1931 р. на 21,993.800. Далі, в названій американській брошурі написано: „Перша польська конституція з 1921 р. ґарантувала національним меншинам ті самі права, що їх мали поляки. Втішаючись повною свободою культурного і релігійного розвою, ті групи мали свою власну шкільну систему і представників у парляменті й у місцевій самоуправі. Польський уряд на протязі 1939 р. удержував коло 3000 українських шкіл".

Як виглядали у практиці польські конституційні ґарантії, про те свідчать численні публікації не тільки українські, але й англомовні про польську шкільну, земельну, статистичну, адміністраційну й віроісповідну політику в рр. 1919-39 та про зламання міжнародних і своїх власних законних зобов'язань супроти українців. З 2,964 українських народних шкіл, що існували в дні переходу під володіння Польщі залишилося на 1 грудня 1930 р. лише 134. Доведено до такого абсурду, що український університет мусів критись у катакомбах церкви св. Юра та по інших криївках. Восени 1930 року польське військо і поліція перевели „пацифікацію" Західньої України, катуючи чоловіків і жінок, духовників, селян і інтеліґентів. В актах кол. Ліґи Націй у Женеві є документи із днів тієї сумної доби Польщі.

Поданий наприкінці брошури гурт польських авторів поодиноких розділів містить відомі нам добре прізвища польських ґенералів, з яких деякі проявляли явно свої україножерні настрої. Є там теж д-р З. Стипулковський, який в „Інвітейшен ту Москау" описує свої уросння про те, „як дика, українська дивізія мордувала поляків під час варшавського повстання", — є теж тут і ветеран протиукраїнського шовіністичного походу і грабар українського шкільництва д-р Станіслав Грабський. Цей останній під впливом польської політичної трагедії перейшов еволюцію своїх поглядів. У книжці „Ку новей дродзе дзєйовей", Варшава 1946 р., він написав: „Нам нема чого континувати польську політику від моря до моря. Нашою помилкою було те, що у договорі в Ризі 1921 р. ми домагалися такої границі на сході, яка включала до Польщі коло 7 млн. українців і білорусинів. Це давало Польщі вправді характер „моцарства", але рівночасно її ослаблювало. Сьогодні ми повинні змагати до

(Закінчення на стор. 3-ій)

Михайло Островерха

НА КРУТОМУ ЗВОРОТІ

З пожовклих сторінок

1939—1940

(31)

Від перших днів приходу большевиків до Львова відбувається тут організація „українського" університету. Ця організація, а радше реорганізація польського університету на український, іде пиняво, большевики зволікають. Проте, молодь масово записується на студії. Правда, багато є таких, що запишеться а за два-три дні вже втік на Захід. В університеті відбувається багато мітинґів, деякі в драматичному напруженні, як я вже згадав. Професорів поляків — звільнено. Вже призначено українців, між іншими: Кирило Студинський, Михайло Возняк, М. Музина, Маріян Панчишин, Я. Пастернак, Калинович — про якого кружляють неприємні вісті — і Іларіон Свєнціцький. Це все ділялось до 8 листопада 1939 року, коли я ще був у Львові.

Микола Голубець — незвичайно здібний своїм усестороннім знанням, непоганий журналіст, талановитий письменник, тонкий мистецтвознавець України, але, як людина, дивно сентиментальний цинік, — дістався на давно вижидану ним працю: директор Міського Львівського Архіву. Бодай раз, Мольо, у житті задоволений! Але, чи довго він на тім місці втримається? Він же большевиком ніколи не був і не є, на всякі, зокрема такі ідеології, глядить із глумом ...

Як уже згадав я — проблему безробіття большевики розв'язують у себе зовсім радикально: мітинґи і хвости біля крамниць. Але вже почали забирати наших людей, робітників та інженерів, на роботи до Донбасу. Щоб змучену і фізично вичерпану людину „зрушити" до продуктивнішої, видайнішої праці, в них завели стахановщину. На Заході якась така стахановщина незнана й невидана: робітник живе в таких вигідних, фізичних і матеріяльних, умовинах, що має силу працювати нормально і його праця є видайна, користи приносить більше, ніж большевицька стахановщина. То й не диво, що наш робітник і наш інженер їм придасться тепер. Але той, кому це лише вдасться — втікає звідтіля, з того Донбасу, назад, до Галичини. З таким одним „втікачем" говорив я; він досить „синтетично" сказав:

— В нас худоба краще живе, як там людина!

Усі більші посілості, двори й фільварки вже поліквідовано. В цій ліквідації не всюди брали участь наші селяни, господарі, хіба під загрозою: саботажист. Але в ліквідації більших маєтків брала всюди участь наша сільська голота. В цім випадку большевики, вірні своїй демагогії, кинули гаслом: „Це все ваше!" І сяк, і так, прийде колективізація, усе заберуть від селян, хоча б і від цієї голоти, і у колектив заженуть. Але, щоб на початках мати за собою цю голоту, то: „Беріть! це все ваше!" В 1917 і 1918 роках це інакше звучало: „Ґраб наґрабленное!" І так, увесь добробут, на якому завсіди спирається здорове й нормальне життя цілої країни, йде напропаще. Наприклад: найкращі стада расових, здорових, раціонально й уміло годованих корів пороздавали голоті, і така корова вже по кількох днях, замість 20-30 літрів молока денно, дає 3-4 літри; усі найкращої раси бугаї вирізали на м'ясо. Свині, вівці, птаство все розділили, роздали. А все збіжжя забрала держава, бо мусить — по договору! — дати Гітлерові. Цілі простори ланів лежать облогом. І так твориться брак: товщів, молока, м'ясива, збіжжя і ... приходить голод. Чи ж і тут не свідома господарка на руїну української землі? На руїну українського села, цієї основи нашого національного існування?

Львів „на око" українізується. Усюди українські написи. При переходах вулиць видніє: „Перехід-Пшейсьце". По трамваях, їдучи, сидять молоді панни, жиди й деякі поляки, і вчаться по-українськи. Польська маса з цього глузує — де може словесно, де не може, то хоч поглядом. Але зміст життя Львова вже починає бути московський. З голосників реве московська мова, на вулиці усі совєтці говорять по-московськи. Лише де-не-де солдати між собою говорять чистою нашою мовою.

Якось ранком, десь при кінці жовтня, зустрічаю на вулиці Зіморовича д-ра Мирона Коновальця. Ішов він, похилий та задуманий, швидкою ходою. Побачив мене і:

— Ти ще тут?

— Ще, Мироне! Може й твоя вина; був у тебе двічі, не застав, постійно на селі ...

— Знаєш, треба бути в старого батька. — А по хвилині мовчанки: — Треба б тікати...

— Не „треба б", а треба! Ми давно повинні були вже втекти. Душевно я розгублений, але ти, як бачу, один жах!

— Та, лихо його знає, як тут рушитись? — знетерпеливлено обрушився Мирон.

— Простісінько: рішитись і: в дорогу!

Мирон на цю тему змовк. Ми перейшлися ще декілька разів по вулиці Зіморовича і стали прощатись. Умовилися, „про що" ми говорили тепер, якби нас тут же притиснули ґепісти. Крім цього, умовився я з ним, що зайду до нього, може й завтра, знайшовши певніший контакт до втечі на Захід.

По дорозі йдучи, зайшов я ще до знайомих із Каменя Довбуша — до проф. Гавсштайна і до його дружини. Були це висококультурні люди, незвичайно чесні і релігійні. Вони також продумували — як вирватись на Захід, щоб оминути Гітлера, який тоді вже був безмилосердний для жидів. У пп. Гавсштайнів я хотів нав'язати якийсь контакт із утікачами на Захід. Він таки зараз подав мені вістку, що пані С. Кшеміцька таки буде втікати на Захід і питалась за мною, щоб разом із її гуртком, іще двоє мужчин, старшин польської армії, втікав і я. Послухав я, передумав усе і рішився не утікати з ними: всі чужі, не знаємось взаємно, небезпечно.

А перебувати довше у Львові я вже не міг. Уже ставало на душі лячно-моторошно. Ніхто в совєтах не лякається кулі, смерти. О, ні! Але страх перед совєтськими казаматами, перед ГПУ, перед Соловками, перед вирафінуваними тортурами не дають спокою людині — гаряче і холодно стає, як про це згадати, уночі сон із повік зганяє. Щойно прийде день, людина якось живіше дихає і на світ ясніше глядить. А знову вечір-ніч, знову холодна, безмилосердна непевність. Кожен рух на вулиці, авто чи повіз, викликують у мені жах: не по мене це?! І передумую усі „за", усі „проти", всі можливі запитання і відповіді. Вичуваю одну певність: зачеплять мене за що лише захочуть: за УСС, за службу в Українській Армії, за публіцистичну діяльність: немає виходу! І я шукаю зв'язку з утікачами — щораз важче, люди вже зашифровуються.

(Продовження буде)

О. Зінкевич, В Михальчук

ОДИН ДЕНЬ НА „РОДІНІ"

(„Смолоскип", Париж)

(1)

В п'ятницю, 25 березня, пізно увечері ми зійшли в метро, прямо до телефонної будки.

— Гальо, готель такий то?

— Так.

— Чи можна у вас замовити дві кімнати?

— О, ні, нам дуже прикро, але всі кімнати зайняті.

— Може тоді завтра?

— Підождіть... Завтра будемо мати одну вільну кімнату на два ліжка.

— Прекрасно...

— На яке прізвище?

Ми назвали наше прізвище.

❖

Нас огорнуло дивне почуття: радість і тривога. Завтра, з суботи на неділю, ми проведемо цілий день і будемо ночувати в тому самому готелю, в якому перебуває совєтська спортова команда з п'ятнадцяти осіб.

Сказавши правду, ми так почувались, якби справді їхали „на родіну", передбачаючи всі наслідки, які з того могли б виникнути. Ми знали, скільки було різних скандалів з делеґаціями, які прибували в західній світ з-поза залізної заслони. Але заразом ми не забували, що живемо у вільній країні, в якій респектується свобода людини і в якій большевики не радо йдуть на різні бешкети.

Ще того самого вечора ми відшукали цей готель. Зразу ми переконались, що це один з кращих готелів Парижу. Положення його, з нашої точки погляду, добре: навпроти є „бістро", крізь вікно якого ви бачите вуличний рух і всі двері цього готелю.

Ми зайшли в „бістро". На вулиці тихо, спокійно, майже жадного руху. Пізня година. Видно — в готелю також малий рух. Поруч, на розі якогось будинку, — стоїть людина. Вона немов закам'яніла, стоїть, не рухається. Десь з-поза її плечей вигринула друга постать. Вона пройшлась по протилежній стороні вулиці раз, другий, десятий. Пізніше перейшла на нашу сторону, зупинилась біля нашого вікна, обсервує. Пізніше — на хвилину зникла, щоб незабаром знову з'явитись. З'явилась ще якась темна постать, пройшлась, зупинилась, пішла.

Ми встали і вийшли. Поволі починали собі усвідомлювати, що на наступний день, в цей же самий час, ми будемо в тому будинку навпроти, а ці якісь дивні, загадкові постаті будуть нести службу під нашими вікнами...

❖

Під вечір наступного дня, ми мчали в таксі в сторону готелю.

Що це за готель, що за обслуга, які відносини, як відбудеться наша зустріч із спортовцями й аґентами КҐБ?

— Ось, це тут — говорить нам шофер таксі.

Прожогом кинувся до нас портьєр, відчинив двері таксі, вхопив наші валізки.

Ступаємо в готель, ні — „на родіну". Повіяло холодом, по плечах пробігли мурашки. Нас зустрінуло кілька облич, які пильно споглядали на нас. Ми привітались.

— Месьє?

— Ми замовили вчора кімнату...

— На яке прізвище? — Ми назвали.

— Так дійсно, — на нас зі здивуванням подивилось кілька пар очей.

— Для вас приготовлена кімната число 325, а ось тут виповніть ці карточки, це поліційна вимога.

Ми виповнили. Розглядаємось. Ліворуч сходи нагору і ліфт. Праворуч — їдальня-ресторан, в центрі два сальони-почекальні, застелені диванами, вигідні фотелі, столики з журналами. Приємне, лагідне світло. Виглядає привітно, але чогось холодно... Пригадується „родіна".

Наші валізки зникли десь разом з портьєром.

— Мабуть пішли на рентґен...

Нас провели в кімнату число 325, на п'ятому поверсі. Совєтська команда разом з охороною зайняла цілий шостий поверх, прямо над нами, але дехто з „ангелів хоронителів" був також на другому поверсі.

Наша кімната комфортабельна, як це буває в усіх першоклясних готелях. В кожній кімнаті телефон і всі інші вигоди. Наші вікна виходять на вулицю. Ми можемо свобідно спостерігати весь вуличний рух.

❖

Увечорі відбулась наша перша зустріч зі спортовцями.

Їх було десять: чотири українці — Володимир Куць, Олександер Онуфріїв, Іван Чернявський, Григорій Басалаїв і дві українки — Ніна Откаленко і Ніна Черношок, решта росіяни — Василь Кривошеїн, Ангеліна Комарова, Валентіна Кірюшкіна, Аїда Лапчіна, інші — охорона з різними функціями — товаришка Улянова, по охороні жінок, Смірнов — „перекладчик", Купрін — „шеф" делеґації, Нікіфоров — „менаджер", Хоменков — „тренер".

❖

Вранці нас розбудив телефон. Хтось нам дзвонив. Пізніше ми встали. Спакували свої речі. Зійшли вниз.

В прийомному сальоні проходжувалась людина 45-ти років. Її східнє обличчя зраджувало її походження, а може й національність. Вона нервово ходила з кінця в кінець в своєму тендітному убранні, походженням з однієї зі східніх країн.

Одяг цієї людини та елеґантність сальону зразу впадали в очі. Людина денервувалась, пильно нас обсервувала. Її погляд з-під лоба ми рішили зафіксувати на фільмовій стрічці. Один з нас сів на фотель — рівно напроти невідомого. Цокнув апарат, людина зірвалась, але було запізно: її обличчя скривлене від страху перед нами — хто ми, чого тут шукаємо — залишилось назавжди на плівці апарату. Невідомий зірвався затиснув п'ястуки, може б був робив і скандал, але він усвідомив собі наказ з Москви:

— „Не допускати й оминати всякі скандали".

Він люто повернувсь і виїхав ліфтом нагору.

Ми залишились самі. Точно о год. 8.30 спускається ліфт. З нього виходить три жінки. Дві молоді і одна старша, років сорок-сорок п'ять. Вони йшли до сальону. Старша жінка повернулась до нас обличчям.

Улянова! Це вона! Ми пізнали її обличчя. Жінка — вампір. Пострах всіх підсовєтських спортсменок. Це вона стежить за кожним їхнім рухом, за кожним словом. Її посивіле коротко обтяте волосся, кругле, бліде від недоспаних ночей, обличчя, погляд — завжди недовірливий, пронизуючий, яким вона хоче ввійти в саму душу кожної своєї жертви — це вона око й вухо партії. Це вона совість КҐБ. Це вона викривлює перед жертвами правду про вільний світ, про свобідних людей, про інше життя. Це вона держить свої жертви мов в'язнів, тероризує їх своїм читанням „моралів" і навчанням політграмоти. Незавидна доля тих, хто попаде в її руки!

Вона кинула погляд в нашу сторону. З її очей, з її обличчя вдарив страх і тривога: хто ці люди зі слов'янськими обличчями, але в европейських одягах? Вона ввійшла до сальону без одного слова. Дівчата півголосом привітались:

— Здраствуйте!

— Здраствуйте, здраствуйте, — ми піднялись, почали знайомитись, — це ви наші спортменки?

— Так, так — це ми...

Дівчата дивились на нас, прийшли ще дві інші, їхні очі блищали. Вони сіли біля столика, але своїми поглядами не відривались від нас. Маленькі, червоні очі Улянової забігали — вони зупинялись то на нас, то на дівчатах. Вона не видержала:

— А ви хто такі?

— Ми?

— Да, ви, ви!

— Ми українці, з України, а тепер живемо у Франції...

— Ви живете у Франції?

— А з нами є ще одна ваша землячка, українка, Ніна Откаленко! — заговорили дівчата.

— Ніна з вами? — ми дуже добре знали, що вона також приїхала.

— Дівчата!.. руки Улянової задрижали, нервово почали вистукувати по столі, голос змінивсь.

— Ніна Откаленко з вами, чемпіонка світу, як приємно буде з нею зустрінутись.

— А ось вона! — хором заговорили молоді спортсменки.

Ліфтом опустилась вниз Ніна Откаленко. Вона була сама. Ми прожогом кинулись до неї.

(Продовження буде).

ГОСПОДАРСЬКІ ВІСТІ

РЕКОРДОВА ПРОДУКЦІЯ ЧЕРЕВИКІВ

Представник взуттєвого промислу повідомляє, що цього року в цій країні випродукують рекордове число черевиків. Впродовж перших чотирьох місяців цього року вже випродуковано 206 мільйонів пар, це значить на 15 відсотків більше як в тому самому часі минулого року. В першій четвертині року продано на п'ять відсотків черевиків більше в порівнянні з тим самим часом минулого року. Також замовлення на осінь більші, як в попередніх роках. Ціни нових черевиків і мештів залишаються ті самі, що й минулого року. Кольори в жіночому й дитячому обув'ї осінні, а в чоловічому переважає чорний колір, бо цього року панівний чорний колір в чоловічій одежі.

148 ПОДАТКОВЦІВ ІЗ МІЛЬЙОНОВИМ ПРИБУТКОМ

Федеральний Податковий Уряд повідомляє, що в 1952 р. в ЗДА були 148 податковців, яких річний прибуток становив один мільйон або й більше долярів. Але те число було на 23 менше від мільйонових податковців у 1951 році, коли виносило 171.

ТОРГОВЕЛЬНА ПАЛАТА ПРОТИ ЗБІЛЬШЕННЯ МІНІМАЛЬНОЇ ПЛАТНІ

Торговельна Палата ЗДА противиться збільшенню мінімальної платні за годину праці, яке запроєктував президент Айзенгавер. Економічний директор цієї палати д-р Емерсон П. Шмідт твердить, що збільшення мінімальної платні з 75 до 90-ох центів на годину, буде мати шкідливі наслідки і збільшить число безробітних. Він також проти того, щоб закон про мінімальну платню обіймав більше число робітників. Д-р Шмідт твердить, що найкращий спосіб збільшити заробітки — це збільшити продуктивність робітників. Та всупереч твердженням д-ра Шмідта президент Айзенгавер і його уряд думають, що треба збільшити мінімальну заробітну платню на 15 центів за годину праці, а зорганізоване робітництво домагається збільшення на 50 центів, щоб мінімальна платня за годину праці виносила не 75 центів тільки 1.25 доляра.

МІНІ ПРОТИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПАЛАТИ ЗДА

Голова Американської Федерації Праці Джордж Міні критикує становище Торговельної Палати ЗДА в справі підвищення мінімальної платні за годину праці. Він сказав, що представники підприємців завжди були проти кожного законопроєкту, який хотів поліпшити життя сірої робітної людини і хотіли б „знищити зорганізований робітничий рух". Підприємці, казав Міні, повинні дякувати Богові, що зростає купівна сила робітництва, яке купує товари підприємців, і тим способом поширює внутрішній американський ринок та причиняється до збільшування продукції.

АНГЛІЙСЬКИЙ ФУНТ ДІЙШОВ ДО НОМІНАЛЬНОЇ ВАРТОСТИ

Англійський фунт стерлінґів дійшов до нормальної вартости — це значить він тепер має вартість 2.80 доляра. До цієї висоти номінальної вартости доходив фунт від листопада минулого року, бо ще в лютому цього року його вартість становила тільки $ 2.78. Багато фінансистів сподівалися, що англійський фунт не піднесеться вгору, бо закордонні банкіри не схочуть його приймати перед виборами, які мають відбутися 26 травня цього року. Але Совєти закупили поважну кількість фунтів, яких вони вживають в державах, які не користуються доляровою валютою.

СОВЄТИ БУДУЮТЬ ТОРГОВЕЛЬНІ КОРАБЛІ В ВІЛЬНИХ КРАЇНАХ

Англійський журнал „Будова кораблів" повідомляє, що Совєти швидким темпом збільшують свою торговельну фльоту, і для них роблять це за гроші вільні країни. Тепер Совєти будують закордоном 62 торговельні кораблі, яких тоннажність виносить 111,918 тонн. Ці кораблі будують для СССР вісім европейських держав і Японія. Фінляндія будує майже третину цієї тоннажности (23 кораблі). Західня Німеччина — 7, Голляндія — 5, Швеція — 13, Бельгія — 5, Франція — 2, Данія — 2, Англія — 3 і Японія — 2. Як бачимо, то вільні народи досить щиро помагають Совєтам розбудовувати їхню економіку, бо, як казали старинні римляни, гроші не смердять.

ПІДПРИЄМЦІ ПРОТИ ПІДВИЩЕННЯ МІНІМАЛЬНОЇ ПЛАТНІ

Представник Крайового Товариства Підприємців заявив, що він у своєму зізнанні на Сенатській Підкомісії Праці виступатиме проти підвищення мінімальної платні робітникам. Уряд пропонує піднести теперішну мінімальну платню за годину праці до 90-ти центів, а представники робітничих організацій — до 1.25 доляра. Представник підприємців Томас О. Мур твердить, що навіть найменше підвищення мінімальної платні понад теперішні 75 центів спричиниться до підвищення платень всім робітникам, щоб вирівняти ту різницю, яка тепер існує в робітничих платнях. Коли б мінімальна платня була підвищена до 1.25 доляра, тоді і ті робітники, які тепер дістають, наприклад, 1.30 доляра на годину, також схочуть підвищення своїх платень. Загальна підвишка платень може спричинити те, що багато підприємців могло б збанкрутувати, твердить Мур.

ЦЬОГОРІЧНІ ЖНИВА ДАДУТЬ МЕНШЕ ПШЕНИЦІ

Підсекретар рільництва Тру Д. Морс повідомляє, що цього року передбачається менше пшениці з нових жнив. Станеться це тому, що уряд контролює засівні площі під пшеницю. Гадають, що цьогорічні жнива в ЗДА дадуть 840,000,000 бушлів, це значить на 14 відсотків менше, як у 1954 році. В цьому році засіяно пшеницею 57,400,000 акрів, а минулого року — 62,-000,000 акрів. Але з минулих років є в запасі коло більйона бушлів пшениці. В найближчому господарському році можна буде продати коло 875 мільйонів бушлів пшениці. Запас давньої пшениці залишиться майже ненарушений, але добре вже й те, що той запас не буде збільшений. Це внаслідок теперішньої сільсько - господарської політики уряду.

70 ФІРМ НАЛЕЖАТЬ ДО КЛЮБУ БІЛЬЙОНЕРІВ

В ЗДА існують 70 фірм, які належать до Клюбу більйонерів, бо мають по більйонові і більше майна. При кінці другої світової війни тільки 43 фірми могли належати до цього клюбу. В 1954 році маєток цих фірм становив 201,414,043,070 долярів. Коли б ці гроші розділити між всіх 164 мільйонів жителів цієї країни, то кожна особа дістала б по 1,200 долярів. В 1953 році було таких більйонових фірм в цій країні — 68, і вони мали майна на суму — 188,469,-121,735 долярів. В 1954 році прибули 4 нові більйонери, одна фірма відпала від цього клюбу, бо її майно впало нижче від більйона, а дві фірми об'єдналися, і тепер число більйонових фірм виносить 70.

СХИБЛЕНЕ ОФІЦІЙНЕ ВИДАННЯ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

держави, яка не була б обтяжена національними меншинами..."

Але Ст. Ґрабський — один з нечисленних вийнятків, що їх навчила лекція історії. Більшість поляків, представляючи трагедію Польщі окупованої та поневоленої большевицькою Москвою, не навчились з трагедії свого народу нічого. Вони задивлені у фата-морґану давніх історичних меж шляхетської Польщі, бажали б відновлення Польщі „найменше" в границях з 1939 р. Цей комплекс, що перешкоджає створенню спільного фронту всіх уярмлених Москвою народів, покутує і в тій американській брошурі, зі шкодою для спільної справи й боротьби за волю, опертої на історичну правду.

Яр. Гр.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Торонто, Канада

Свято Моря

У неділю, 1-го травня 1955 р., 5-та станиця Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді (Торонто) обходила урочисто академію Свято Моря з нагоди 37-ої річниці піднесення українського державного прапора на кораблях Чорноморської Воєнної Фльоти. Це свято було добре зорганізоване і при участі численної авдиторії випало дуже імпозантно.

По відіграні канадійського гимну і по вступному слові голови управи 5-ої станиці сотника Ю. Стефановича, який коротко окреслив і ціль і значення свята, відбулася, хоч проста і скромна назовні, але глибока символічна змістом церемонія піднесення морського прапора. До щогли, що була уставлена на сцені, приступили і стали вряд трос ветеранів — старшин Армії УНР, й один з них прикріпив до шнура і підніс на щоглу прапор, який всі присутні в залі привітали, стоячи на „струнко".

Після цього під піднесеним прапором, генерал М. Садовський виголосив дуже цікавий змістовний реферат на тему свята, в якому образово оповів коротку історію постання і розвитку української чорноморської воєнної фльоти ще з давнього часу славних козацьких морських виправ, а потім яскраво змалював перебрання Українською Державою модерної, бувшої російської, воєнної фльоти на водах Чорного моря й урочистий момент піднесення на всіх її кораблях українського державного прапора 29 квітня 1918 р. По рефераті висвітлювано через епідіаскоп образки і фото, як ілюстрації до виголошеного реферату. До тих ілюстрацій ген. Садовський подавав доповнюючі пояснення, підкреслюючи особливо важливі моменти з життя нашої морської воєнної сили і знайомлючи слухачів із серією портретів морських старшин та матросів — визначних діячів при творенні тієї морської сили.

Так перед очима публіки промайнули на екрані світлини першого морського міністра проф. Дмитра Антоновича, генерала фльоти Володимира Савченка-Більського й останнього морського старшого ляйтенанта фльоти махайла Білінського, що героїчно загинув у Листопадовому поході генерала Юрка Тютюнника в 1921 р., деяких старших начальників й адьютантів, а також зразки морських уніформ і типи воєнних кораблів.

Авдиторія була вдоволена, як самим змістом реферату, так і світляними ілюстраціями до нього.

Тут варто ще підкреслити особливу важливість і корисність таких і подібних рефератів з викладом і поясненням визначних історичних подій з нашої недавньої державно-визвольної боротьби, бо знання про них і усвідомлення їхньої історичної величі не тільки збуджує у нас почуття національної гордости, а служить також і міцним закладом до творення державницьких традицій і виховування на них нашої молоді.

У другій, мистецькій частині академії, виступали видатні співацькі сили м. Торонта: пп. М. Голинський, Г. Ярошевич, Самотілка і п-на Л. Ганущак, при фортепіяновому супроводі пані А. Ярошевич; декляматори: п-ні Глушко і п. Шимко та балетна група місцевого відділу ОДУМ. На святі серед гостей знаходилась дружина першого морського міністра за Української Центральної Ради, пані Катерина Антонович, яку присутні оваційно привітали. Свято закінчено співом національного українського гимну.

М. Б.

Пасейк, Н. Дж.

День Матері.

В неділю, дня 8 травня дітвора школи при українській греко-католицькій парафії св. о. Николая в Пасейку відсвяткувала День Матері.

Відспіванням американського державного гимну дівчата і хлопці 7 і 8 кляси відкривають Свято. Опісля слідує одна з найкращих наших церковних пісень в честь Богоматері „О Пречиста благодати повна". Піснями "Wonderful Mother of Mine", „У горах Карпатах" і "Whispering Hope" закінчується перша точка програми.

Після цього під звуки фортепіяну входять маршовим кроком наймолодші представники школи, діти садочка. Певні себе займають на сцені призначені для себе місця і скоро з уст тих малих і милих діточок поплили рядочком одна за одною пісні, викликуючи бурю оплесків зібраних батьків, бо крім самого виконання пісень цікаво було дивитися на дітей, як вони переживали на різний лад цей великий для себе день і почувалися в ролях малих артистів. Атракцією вечора був танець тих самих наймолодших. Діти виконали танець дуже гарно. Видно було солідну підготову до кожної подробиці, а слідом за цим можна було зрозуміти, скільки праці вложила тут як при цьому танці так і у всіх точках виконаних дітьми садочка виховниця цих дітей сестра Яремія.

Після цієї точки американських гостей і всіх присутніх вітає парох греко-католицької церкви св. о. Николая о. Вол. Вілинський, який після промови роздав дітям садочка дипломи переходу до першої кляси.

Після відходу дітей із дипломами вбігають на сцену дві пари танцюристів в українських національних одягах і перед очима глядачів виводять на сцені наш національний танок — гопак. Це Марія і Андрій Шкірка, Л. Мачура і Евген Зварич показали своїм батькам зразок українського мистецтва. Приготовила дітей до цього виступу Сестра Філярета.

З черги дівчатка 5-ої і 6-ої кляс виконують під звуки пісні "Alice Blue Gown" — танець, що його приготовила сестра Магдалина. Потому під керівництвом сестри Віталії дівчатка 2-ої кляси виконали сценку „Місяць май". Сестра Анатолія силами 16 дівчаток 3 і 4 кляс дає гарну інтерпретацію пісні „Діти любі, каже мати" і танець "Fairy Drill".

Новиною на шкільній сцені був виступ оркестри акордіоністів однієї з місцевих американських шкіл, в якій брали участь також і деякі наші діти. Гарною точкою був акордіоновий дует у виконанні сестри і брата Грубичів.

Дівчатка першої кляси виконують ще один український танець і слідом за ним бачимо на сцені ще раз дівчатка 5 і 6 кляс, які виконують ритмічний танець до пісні: „Коли настане чудний май".

Маршовий похід хлопців трьома окремими групами в різних барвах, які яскраво відділювали від себе всі три групи на тлі хлопячого хору завершив програму.

Українським національним гимном шкільна дітвора закінчила вечір, присвячений своїм матерям.

З вийнятком трьох танців всі інші точки програми відбувалися при звуках фортепіяну, супровід якого був по черзі в руках шкільних дітей: Нички Богдана, Кобзаря Богдана і Гелемея Олега.

Цьогорічна імпреза „Дня Матері" наочно показала, що шкільні обов'язки не перешкоджують в нічому розвивати серед наших дітей любови до всього, що нам як нації рідне і дороге.

Зворушені і вдячні матері зовсім оправдано складали сестрам-виховницям свою щиру подяку.

Ничка Олександер.

†

Подяка після похоронів о. Володимира Лотовича

Після протяжної, до смерти нерозпізнаної недуги, сподобалося Всевишньому покликати до Себе в четвер 28 квітня 1955 найдорожчого Мужа, Батька і Дідуня, що впродовж свого 44-літнього перебування в Америці, вистояв між ін. 30 років на становищі пароха української католицької церкви в Джерзі Сити, Н. Дж. Горем прибита родина Покійного зазнала в часі недуги, смерти й похоронів тільки потіхи, виявів співчуття і признання для праці Небіжчика, що не всилі належно подякувати усім, відомим і невідомим Друзям, Прихильникам, Соратникам Покійного на церковній ниві і його Співпрацівникам в народнім життї. Тому цією дорогою підписані прохають прийняти вислови подяки за все, що вони зробили для добра Небіжчика й родини.

Насамперед висловлюємо безмежну подяку Високопреосвященнішому Владиці — Апостольському Екзархові, Кир Константинові, за незвичайно тепле кондоленційне письмо, за відправлення заупокійної Богослужби у приватній каплиці та за вислання свого представника в особі Високопреподобного о. Монсіньора Йосипа Баци, як целебранта в похоронній Богослужбі й інших обрядах 1 й 2 травня;

Таку ж подяку складаємо Високопреосвященному Владиці Кир Амврозові за відправлення тихої Богослужби в церкві св. Ап. Петра й Павла в Джерзі Сити безпосередньо перед похороном, в сослуженні о.о. Монсіньорів М. Бабака й І. Стаха.

Крім Владик і о. Монсіньорів зволять прийняти нашу найглибшу подяку священики, що брали участь в різних Богослуженнях і в Богослужбі, а саме Високопреподобні і Всечесніші о.о.: Ярослав Ґабро, Зиновій Бачинський, Юрій Паздрій, Павло Гарчісон, Ярослав Данильчук і Теодор Данусяр, а о. Данильчук окремо ще за дві влучні проповіді: одну в неділю після перенесення Небіжчика до церкви, а другу в понеділок під час Богослужби — по англійськи; а о. д-р Степан Тиханський за зворушливу проповідь в українській мові після євангелії; дальше 49 інших Священиків, світських і монаших, зокрема Впр. о. Протоігумен Когут, ЧСВВ і о. Ігумен Красєвський, Чина Ізбавителя і о.о. Декани й Душпастирі в парафіях і особисті Друзі Небіжчика — з сусідства й дальших околиць; Сестри Василіянки і Служебниці, що вели шкільну дітвору або явилися особисто; представники Провидіння й Українського Народного Союзу, як централь так і відділів, що прислали теж і вінці і всі інші Братства, Товариства та Сестрицтва і Одиниці, що вінками і китицями причинилися до звеличання обряду; редакції: „Шляху", „Свободи", „Америки", „Джерзі Джернал", „Гудсон Діспеч" і радієві програми: ОО. Василіян і П. Мельника в Ню Йорку, за вичерпні звідомлення про смерть і похорони; й ті, що працювали в пресовій службі для подання влучних інформацій.

Хор і Співаки під керівництвом загально улюбленого мґр. Йосипа Стецури, що своїм чудовим співом до якого прилучався хвилинами увесь загал, злагіднили наш особистий смуток;

Парафіяльні й народні Братства, Сестрицтва, шкільні діти, Пласт і СУМ, Товариство Родичів, і інші Організації, — на адресу яких ми складаємо нашу подяку для Парафії й Громади — за масову участь в процесії й Богослуженнях;

Добродії, що під час недуги Покійника жертвували свою кров для рятування здоров'я: о. Теодор Данусяр, Степан Станіславишин, Петро Маковський, Степан Челяк;

Усі, що склали жертви на духовий вінець в виді заупокійних Богослужб; парафіяни й Український Народний Дім за післяпохоронну гостину для 200 осіб; крім того Друзі, що особисто відвідували Покійника в часі недуги вдома і в шпиталі або прислали письменні й телеграфічні співчуття з причини невіджалованої втрати.

Вкінці складаємо найщирішу подяку і тим, до кого ці вислови не дійдуть і при цій нагоді складаємо 50 дол. на Сиротинець СС. Василіянок у Филаделфії як жертву за молитви сиріт і монахинь під час недуги і $50 на Українську Католицьку Духовну Семінарію в Вашинґтоні.

За всі добродійства й прислуги хай Всевишній Господь нагородить сторицею всім і кожному зокрема.

СОФІЯ ЛОТОВИЧ, удова;
ВОЛОДИМИР З. ЛОТОВИЧ, син; ЕЛИСАВЕТА, невістка і троє унуків;
ЛЕВ М. ЛОТОВИЧ, син; МАРІЯННА, невістка і четверо унуків.

†

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ У НЮ ЙОРКУ

з глибоким жалем повідомляє, що 14-го травня 1955 р., на 83 році життя помер в Ню Йорку Професор Українського Технічного Інституту в Ню Йорку

Андрій Іванович ЯКОВЛІВ

б. міністр УНР, визначний політичний і громадський діяч, видатний вчений, б. професор Української Господарської Академії в Подебрадах, б. професор УВУ.

Вічна Йому Пам'ять!

Адміністрація Українського Технічного Інституту

ВСЯЧИНА

ЗНАЙДЕНО ХРАМ З 8 ВІКУ ПЕРЕД ХРИСТОМ

Французький археолог Жан Перрот відкрив в південному Ізраїлі храм, який має походити з часів жидівського пророка Амоса (коло 760 року перед Христом). В цьому храмі знайдено те, проти чого виступав пророк Амос. Є там фігурки з залізної доби, з чого можна вносити, що ця будівля походить з часів перших жидівських королів.

ЗНАЙШЛИ ТАБЛИЧКИ З КЛИНОВИМ ПИСЬМОМ

В центральній частині Анатолії в Туреччині знайдено 6,000 глиняних табличок із клиновим письмом. Ці таблички — це листи до асирійських купців, які їм писали їхні жінки з Асирії. Ці листи походять із другої тисячки років перед народженням Христа. Вони дають багато відомостей про торгівлю в тих давніх часах та про тодішнє життя. Жінка одного купця вічно нарікала на свою свекруху, якої не ходіла слухати Свекруха викинула цю невістку з хати, бо вона не хотіла дати грошей на жертви божкам під час

ГВАРДІЙСЬКИЙ ПОЛК КАНАДИ

З лав канадійської армії вибрано групу вояків, підстаршин і старшин з найвищими военними відзначеннями і сформовано Гвардійський Полк („Реджимент оф Гардс") — сьогодні найстарший ранґою полк Канади. Складається він, на зразок світово - славних ґвардійських полків В. Британії, з ветеранів другої світової війни, корейської війни і тих, що брали участь в обидвох війнах. Після закінчення такого ж твердого вишколу, який проходять британські ґвардійські полки, щоб осягнути високий рівень дисципліни й справности в виконуванні військових парад, Канадійська Гвардія перейме на себе обов'язок офіційних церемоній канадійської армії. Формування нової одиниці як старшого полку в Канаді викликало деяке негодування серед давніше сформованих старших частин, як ось „Квінс Овн Райфелс", сформованої 1860 р., „Блек Вач" (1862), „Роял Кенедієн Реджимент" (1883) та „Роял 22-нд Реджимент"; всі вони мають славну й довгу історію і численні боєві відзначення. Можливо, що Канадійська Гвардія ніколи не візьме участи в боях, але якщо таки прийшло б до війни, то канадійські ґвардійці дорівнюють воєцтву будь-якої країни під оглядом рішучости і дисципліни.

(„Канадійська Сцена")

ВИПЛЕКАЛИ НОВИЙ РІД СВИНЕЙ

Канадійські скотарі виплекали новий рід свині дуже доброї на бекони. Це доволі зграбне біле звіря з широкими опущеними вухами й заокругленими шинками. Плекання таких свиней коштує менше і забезпечить фармерам більші прибутки. Виплекано їх, схрещуючи високоякісну „деніш лендрейс", пересічну, але дуже життєздатну „амерікен честер вайт" або „брітіш блек беркшайр". Кажуть, що самець нової породи свиней визначається „дипломатичними" прикметами: любить своїх поросят, які звичайно є спокійної вдачі, і ніколи не сперечається зі своєю „подругою", що звичайно є гарної будови і доброю матір'ю. Виплекання нової породи безріг зайняло сім років часу для проб, добору на схрещування на канадійській федеральній дослідній фармі в Лякомб, Альберта, де вже є 199 таких свиней.

(„Канадійська Сцена")

СОВЄТСЬКИЙ ВЧЕНИЙ ЗАПЕРЕЧУЄ ІНВАЗІЮ МАРСІЯН

Секретар Метеорологічної Комісії Совєтської Академії Наук Е. Крінов промовляв в радіо і заперечував вістку про те, що марсіяни прибули на міжпляне тному літакові на землю. В цю вістку повірила совєтська молодь, і вчений мусів її назвати фантастичною і неймовірною.

Стівенсон — за єдність Демократичної Партії

Шикаґо, Ілл. — Бувший демократичний кандидат на президента в 1952 році, Адлей Е. Стівенсон, говорячи про конечність єдности в Демократичній Партії, сказав, що ті визначні демократи із Південних стейтів, які в 1952 році голосували за Айзенгавера, можуть знову стати членами партії, якщо в добрій вірі навернуться. В цій справі Стівенсон різниться від голови Демократичного Крайового Комітету Стефена А. Міччела, який заявив, що ті демократи з південних стейтів є „дійсними символами нелояльности" до своєї партії, і тому треба квестіонувати законність їх допущення на партійну конвенцію, якщо б вони знову були вибрані на делеґатів. До цих „блудних" синів Демократичної Партії зараховує Міччел бувшого губернатора Південної Каролайни — Джеймса Дж. Бирнеса, луїзіянського губернатора Роберта Ф. Кеннона, тексаського губернатора Оллена Шіверса і Врайта Ф. Моррова — бувшого члена Демократичного Комітету в стейті Тексас. Стівенсон заявив, що він буде кандидувати в 1956 році, якщо партія цього схоче.

Баптисти проти комунізму

Маямі, Флорида. — На Конвенції Південних Баптистів, де були присутні 15,000 осіб з 30-ох стейтів ЗДА і закордонних місій, численні промовці виступали проти атеїстичного комунізму. Дійсних делеґатів на цій конвенції було 9,000, які репрезентували 8 мільйонів осіб. Головним промовцем був пастор Баптистської Церкви в Атланті, Джорджія, який заявив, що боротьба вільного світу проти комунізму — це продовження того змагання, яке було проти філософічного раціоналізму, що запанував був у нацистській Німеччині за Гітлера. Під контролею комуністів перебуває коло 800 мільйонів людей, і тому настає проблема, чи вони мають настільки моральної і духової сили, щоб протиставитись цій безбожницькій силі. Д-р Стоврер говорив про внутрішні проблеми, з-поміж яких згадав і про потребу боротьби проти так званої п'ятої колони, яку творять комуністи та їхні поплентачі.

МОДЕРНИЙ РОМЕО

28-річний паризький бляхар, мабуть, знав п'єсу Шекспіра про Ромеа і Юлію і влаштовував собі стрічу з 16-річною любкою, видряпуючися на балькон, який був 13 стіп заввишки. Однієї ночі, коли він в поспіху втікав з бальконy, впав на землю і зламав собі ногу. Він заявив, що ця пригода сталася йому під час праці, і деякий час брав навіть компенсацію за час безробіття. Але поліція викрила обман, і Рожер Крупо відповідатиме перед судом за обман і неморальну поведінку з малолітньою, а батьки віддали свою доньку до поправчої школи.

РАДИ БАТЬКАМ ПРО НЕДУГУ ПОЛІО

Американське Медичне Товариство дає кілька рад батькам в справі недуги поліо: 1. Не попадати в гістерію, бо цього року ця недуга зовсім не має характеру пошести. 2. Не дозволити щепити дітей, коли вони не почуваються добре. Найкраще порадитися в цій справі в домашнього лікаря. 3. Не критикувати вакцини д-ра Солка, хоч деякі діти захворіли на поліо після нащеплення, бо їхня недуга почалася ще перед нащепленням. 4. Не думати, що вакцина д-ра Солка на 100 відсотків забезпечує перед поліо, але вона найкраща від всього, що існує в цій ділянці. 5. Знати те, що цієї вакцини немає на чорному ринку. 6. Вірити в те, що про вакцину д-ра Солка заявляють призначені до її контролі науковці.

СОНЯШНЕ „ГАЛЬО" В НЮ ЙОРКУ

17 травня в Ню Йорку впродовж однієї години можна було бачити „гальо" довкруги Сонця. „Гальо" — це світляні обручі довкруги Сонця, часом у кольорах веселки, а причиною його виникнення є хмара дрібних кристаликів снігу в повітрі. Численні мешканці Ню Йорку телефонували до Гайден-Плянетарію, Бюра погоди і до часописів, бо не могли пояснити собі появу цього явища. Нюйоркське „гальо" мало червоні, жовті й оранжеві кольори, і воно виникло внаслідок пересування хмари кристаликів снігу між сонцем і землею на висоті 25,000 стіп.

ЧИСЛО КУРЦІВ ЦИГАРОК ЗРОСТАЄ

Сільськогосподарська й Харчова Організація при Об'єднаних Націях повідомляє, що число курців цигарок у всьому світі зростає, хоч у ЗДА воно зменшилося, бо лікарі твердять, що куріння спричиняє недугу пістряка легенів та деякі недуги серця. В бюлетені за квітень цього року читаємо, що продукція тютюну в останніх кількох роках так збільшилася, що вона на 20 відсотків більша в порівнянні з передвоєнним станом. Продукція тютюну для сиґар, люльки і для жування — зменшилася.

Вступайте в члени УНСоюзу!

ЗМІНА АДРЕСИ!

Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну адреси обов'язково присилали поштовими марками 10 ¢ за виготовлення нової адресової кліші, а члени УНС ще й число свого Відділу.

Адміністрація „Свободи"

● РОЗШУКИ ●

Шукаю ПЕТРА СТАСЮКА, сина Данила, зі с. Остриня, пошта Голешів, повіт Товмач, округ Станиславів, Зах. Україна. Хто знає щонебудь про нього, або він самий, прошу зголоситися негайно до:
Mrs. CATHERINE STASIUK
165 King St. E.
Brockville, Ont., Canada.

ПЕТРО МАЛИНОВСЬКИЙ пошукує двоюрідного брата, Івана МАЛИНОВСЬКОГО, що в 1928 році виїхав до Америки. Відомості прошу ласкаво слати на адресу:
W. JAKYMCHUK
445 Bleecker Street
Brooklyn 37, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 3467. Стратегія прожиття.

Припадком антильопа Бара стала жертвою швидкої Тарзанової петлі, бо найбільше він полював так, як це робив у юнацтві, коли жив з мавпами..,

Як його прибрана мати мавпа Каля навчала.

Бо Тарзан знову був мавпою, таким самим диким антропоїдом, яким його навчила бути Каля від народження!